

เรียนรู้หลักการทรงงาน

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ขออนุญาต สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) น้อมนำ “หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙” อันทรงคุณค่ายิ่ง ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์ขึ้น มาจัดพิมพ์ลงในสมุดบันทึก “เรียนรู้หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙” เผยแพร่แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ให้ภาคส่วนต่างๆ เห็นคุณค่าและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และขยายไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสร้าง “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” สืบไป

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูล รายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียด ที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชน

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้น **เรื่องการพัฒนาคน** ทรงตรัสว่า “**ต้องระเบิดจากข้างใน**” หมายความว่าต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

แก้ปัญหาคู่จุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอแต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไข การปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อนเพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้... แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรี้อทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่เรอบอก บ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงาน **พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นจำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน** ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่อง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ก่อนใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้

แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้ การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็น อย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

องค์รวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่พวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพเมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้

ผลผลิตดีขึ้นและหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้อง รู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั่นคือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ ๑, ๒ และ ๓

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีลักษณะของการพัฒนาที่อ่อนโยมและกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชนคือ **“ไม่ติดตำรา”** ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า

“...กองงานในพระองค์ โดย ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ ๑๒ แห่ง เดือนละแห่งใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...”

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

ทำให้ง่าย

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทำให้การคิดค้น

ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้นๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยาก ให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า **“ทำให้ง่าย”** หรือ **“Simplicity”** จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ **“ประชาพิจารณ์”** มาใช้ในการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดเพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัว เพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่าใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้อ้อ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร

ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรรมนั้นมีได้ให้ส่วนรรมแต่
อย่างเดียวเป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรรมที่
จะอาศัยได้...”

พระบรมราโชวาทมหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๑๔

บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการ
บริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่
เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของ
ประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่
จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาขอใช้บริการ
จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการ
ต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน
 ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชน
ทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองตองกัน
ประสานกันตามธรรมดา แต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน
แต่ว่าอาจจะม้งานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่
เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวม
กำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้าน
เกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านงาน การส่งเสริม
การศึกษาอยู่อาศัยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่ง
จะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วน
เจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่
พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน
ก็หมายถึงว่าที่สำคัญปลายทางคือ ประชาชนจะได้รับ
ประโยชน์และต้นทางของผู้เป็นเจ้าของที่จะให้
ประโยชน์...”

ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจธรรมชาติและต้องการให้ประชาชน
ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหา
ธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้
ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อม
โทรมได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่าโดยไม่ต้อง
ปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือ
แม้กระทั่งการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่

ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พื้น นอกจากได้ประโยชน์
ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดิน
ด้วย เห็นได้ว่า ทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์อย่าง
เกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

ใช้ธรรมชาติปราบธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่ง
ธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ
แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น
การนำน้ำดี ชัปล้นน้ำเสีย หรือหรือเจือจางน้ำเสียให้กลับ
เป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การ
บำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติให้
ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำริสความว่า
“ใช้ธรรมชาติปราบธรรม”

ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการ
อยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของ
ตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหา
ความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกใน
การรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำริสความ
ตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรที่จะปลูกต้นไม้ ลงในใจคน
เสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบน
แผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain...
การเสียคือ การได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่
คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำริดังกล่าว คือ หลักการใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การ
ให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็น
กำไรคือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้
เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำริสที่ได้

พระราชทานแก้ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ ศาลาดุสิตาลัย พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่างๆ ในโลก ในระยะ ๓ ปี มานี้ คนที่ ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการ ปกครองประเทศล้วนแต่ล้มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อ ประมาณ ๑๐ วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอ โอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไร จึง ได้แนะนำว่า ให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรา มากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา กัน ก็จะสามารถ ปลอดภัยไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำรา แล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกัน ใน ที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้ กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงคำนวณไม่ใช่ แต่เรา อธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้น เป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงิน ของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยาก ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่น ล้าน ถ้าทำไปเป็นการ จ่ายเงินของรัฐบาล แต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการ ต่อไปเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่ คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไข ปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็ คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตาม สภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุดดัง พระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการ ประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อน อื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะ เพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความ เจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบ ความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้ เริ่มจากการเสด็จฯ ไป เยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศ ไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วย พระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าใจพระราชหฤทัยใน สภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่า มีเหตุผลมากมายที่ทำให้ ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้ พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดี อยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยาย ให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไปในการพัฒนา นั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะ บรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่า แนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติ ได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส ชี้แนะ แนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดย ตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการ แก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ ได้พระราชทานไว้ดังนี้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญา ซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนใน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึง

ระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความซื่อสัตย์สุจริต และจริงใจต่อกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัส ดังนี้ “...คนที่ไม่มีความสุจริตคนที่ไม่มีความมันคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนี่สุจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๖

ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

ความเพียร : พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่来帮助เหลือมิให้จมน้ำไปเช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

รู้จักสามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้จักสามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี